

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 26.11.2007
KOM(2007) 738 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Vammaisten tilanne Euroopan unionissa: eurooppalainen toimintasuunnitelma 2008–
2009**

{SEC(2007)1548}

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Vammaisten tilanne.....	3
2.1.	Perus- ja tilastotiedot.....	3
2.2.	Kasvava taloudellinen ulottuvuus	3
3.	EU:n vammaistoimintasuunnitelman saavutukset vuosina 2006–2007.....	4
3.1.	Yhteisö ja jäsenvaltiot toimivat yhdessä.....	4
3.2.	Toimet EU:n tasolla	4
3.3.	Kehityssuunnaukset jäsenvaltioissa	7
4.	Ensisijaiset toimintakohteet vuosiksi 2008–2009	7
4.1.	Toimet osallisuuden edistämiseksi esteettömyyden avulla.....	8
4.2.	Perusoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen tähtäävät toimet.....	10
5.	Päätelmät	11

LIITTEET

1. JOHDANTO

Komission vammaisstrategian tavoitteena on vuodesta 2003¹ ollut tehdä yhtäläisistä mahdollisuuksista todellisuutta vammaisille. Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot allekirjoittivat yhteisesti vammaisten oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen² (YK:n yleissopimus) vuonna 2007 ja vahvistivat siten näkemyksensä, jonka mukaan vammaisuus on laaja ihmisoikeuksiin liittyvä kysymys³, joka edellyttää lainsäädäntöä.

EU:n vammaistoimintasuunnitelma 2003–2010 tarjoaa keinot tämän strategian toteuttamiseksi valtavirtaistamalla vammaiskysymykset kaikkiin asiaankuuluviin EU-politiikkoihin. Lisäksi jäsenvaltiot ovat panemassa täytäntöön neuvoston päätelmiä vuodelta 2003, joissa jäsenvaltioita kehoitetaan toimimaan aktiivisesti vammaiskysymysten valtavirtaistamiseksi asiaankuuluvilla politiikan osa-alueilla⁴.

Vammaistoimintasuunnitelmaa toteutetaan kaksivuotisissa vaiheissa, joihin valitut ensisijaiset toimintakohteet on tarkoitettu raivaamaan esteitä vammaisten yhtäläisen kohtelun tieltä. Tässä tiedonannossa pyritään

- a) analysoimaan vammaisten tilanteen kehityssuuntauksia;
- b) raportoimaan vammaistoimintasuunnitelman toisen vaiheen 2006–2007 saavutuksista;
- c) määrittämään ensisijaiset toimintakohteet vuosiksi 2008–2009, jotta vammaistoimintasuunnitelman strategiset tavoitteet voidaan saavuttaa.

2. VAMMAISTEN TILANNE

2.1. Perus- ja tilastotiedot

Uusimpien tietojen⁵ (liite 1) analyysi vahvistaa vahvan korrelaation vammaisuuden ja ikääntymisen välillä. Se osoittaa myös, että vammaisista suhteettoman suuri osa on edelleen syrjäytynyt työmarkkinoilta ja että vammaisten naisten tilanne on huonompi kuin vammaisten miesten (liite 2). Lisäksi ihmisillä, joilla on oppimisvaikeuksia tai älyllisiä toimintarajoitteita, on vieläkin vähäisemmät mahdollisuudet osallistua työelämään kuin niillä, joilla on fyysisiä toimintarajoitteita.

2.2. Kasvava taloudellinen ulottuvuus

Vammaisten syrjäytyminen työmarkkinoilta on vakava huolenaihe yhtäläisten mahdollisuuksien kannalta. Tällä ongelmalla on myös taloudellinen ulottuvuus: koska työvoima kutistuu väestörakenteen muutoksen tuloksena, keväällä 2006 kokoontunut Eurooppa-neuvosto⁶ korosti, että monien työmarkkinoilta syrjäytyneiden ihmisten käyttämätön potentiaali olisi

¹ KOM(2003) 650.

² <http://www.un.org/esa/socdev/enable/>.

³ Kansalais-, poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät oikeudet.

⁴ Neuvoston päätelmät Euroopan vammaisten teemavuoden jatkotoimista 15512/03.

⁵ ”Men and women with disabilities in the EU”, Applica, CESEP and Alphametrics, 2007.

⁶ Päätelmien 34 kohta.

hyödynnettävä täysimääräisesti, ja mainitsi vammaisten olevan yksi tärkeimmistä etusijalle asetettavista ryhmistä.

Tämä luo yhdessä ikääntymisen ja vammaisuuden välisen korrelaation kanssa vahvan kysynnän esteettömyyden⁷ edistämiseksi. Esteettömien tuotteiden markkinoiden taloudellinen merkitys on kasvamassa, ja niistä on tullut innovaatioiden liikkeelle paneva voima erityisesti Yhdysvalloissa ja Japanissa muun muassa tieto- ja viestintätekniikan alalla. Yhdysvaltain lainsäädännössä on asetettu esteettömyysvaatimuksia julkisille hankinnoille, mikä helpottaa vammaisten liittovaltion työntekijöiden toimintaedellytysten toteutumista. Esteettömyys voi olla se tekijä, jonka ansiosta vammaisen voi toimia aktiivisesti työmarkkinoilla eikä joutu olemaan riippuvainen sosiaaliturvasta.

Myös sosiaalipalvelujen ala kasvaa ja luo uusia työpaikkoja vastaamaan ikääntyvän väestön kasvaviin tarpeisiin. Vammaispalveluja tarjoava toimiala työllisti vuonna 2004 yli kahdeksan miljoonaa ihmistä, vuotuinen liikevaihto oli noin 68 miljardia euroa 27 jäsenvaltion EU:ssa⁸, ja lukujen odotetaan kasvavan⁹.

3. EU:N VAMMAISTOIMINTASUUNNITELMAN SAAVUTUKSET VUOSINA 2006–2007

3.1. Yhteisö ja jäsenvaltiot toimivat yhdessä

Vammaisuutta koskevalla yhteisellä eurooppalaisella lähestymistavalla on ollut suuri vaikutus YK:n yleissopimuksen sisältöön; siinä tunnustetaan, että vammaisuus on kehittyvä käsite, ja se heijastaa siten vammaisuutta koskevaa eurooppalaista sosiaalista mallia. Lisäksi EU:n lähestymistavan tärkeimmät osa-alueet, joihin kuuluvat syrjimättömyys, yhtäläiset mahdollisuudet ja aktiivinen osallisuus, ovat keskeisiä YK:n yleissopimuksessa.

Jäsenvaltiot ja komissio sopivat vammaiskysymyksistä kesäkuussa 2007 järjestetyssä epävirallisessa ministerikokouksessa, että ne työstävät yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa johdonmukaista ja koordinoitua lähestymistapaa YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoon. Tällöin sovittiin, että vammaiskysymyksiä käsittelevän EU:n korkean tason työryhmän olisi määriteltävä yhteiset haasteet ja niiden ratkaisut ja raportoitava edistymisestä tulevissa vammaiskysymyksiä käsittelevissä ministerikokouksissa.

3.2. Toimet EU:n tasolla

Vammaistoimintasuunnitelmassa vuosiksi 2006–2007 keskityttiin neljään osa-alueeseen itsenäisen elämän edistämiseksi: (taloudelliseen) aktiivisuuteen kannustaminen, laadukkaat tuki- ja hoitopalvelut, perustavaroiden ja -palvelujen esteettömyys ja EU:n analysointikyvyn parantaminen.¹⁰

- **Aktiivisuuteen kannustaminen**

⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/studies_en.htm.

⁸ Vammaispalvelujen tarjoajien eurooppalaisen yhdistyksen (European Association of Service Providers to Disabled Persons) mukaan.

⁹ OECD, 4.4.2007, Health Working Papers 26, <http://www.oecd.org/dataoecd/13/8/38343783.pdf>.

¹⁰ KOM(2005) 604, 28.11.2005.

Vammaisten alhainen osuus työvoimassa voi johtua sekä syrjivistä että syrjimättömistä esteistä. Siksi tarvitaan sellaisten keinojen yhdistelmää, joilla torjutaan syrjintää, tarjotaan aktiivista tukea ja poistetaan saavutettavuuden esteitä.

Yhdenvertaista kohtelua työssä koskeva direktiivi¹¹ on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä kaikissa jäsenvaltioissa, ja kertomus sen täytäntöönpanosta valmistuu vuoden 2008 alkupuolella. Vammaisuuden käsitettä koskeva Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio¹² toi esiin sairauden ja vammaisuuden erot direktiivin soveltamisessa. Parhaillaan on vireillä asia, jossa on kyse vammaisista huolehtivien henkilöiden syrjimisestä¹³.

Komissio on viimeistelemässä uutta valtioneuvoston asetausta¹⁴, jolla yksinkertaistetaan vammaisille tarkoitettuja työllisyys- ja koulutustukia koskevia sääntöjä ja vapautetaan tietyt tukijärjestelmät komissiolle annettavan ennakoilmoituksen vaatimuksesta.

Koheesiopolitiikalla on tärkeä tehtävä vammaisten työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden tukemisessa sekä esteettömyyden edistämiseksi toimenpideohjelmien kautta, joita jäsenvaltiot, alueet ja laajemmat yhteistyökumppanuudet laativat ja toteuttavat yhteistyössä komission kanssa ja joita rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). Yleisasetuksessa vuosiksi 2007–2013 säädetään, että ”vammaisten mahdollisuudet ovat yksi niistä perusteista, joita on noudatettava määriteltäessä rahastoista osarahoitusta saavia toimia ja jotka on otettava huomioon täytäntöönpanon eri vaiheissa”¹⁵.

• Laadukkaiden hoito- ja tukipalvelujen saatavuus

Vammaiskysymyksiä käsittelevä korkean tason työryhmä¹⁶ on esittänyt kannanoton vammaiskysymysten valtavirtaistamisesta sosiaalista osallisuutta, sosiaalista suojelua ja pitkäaikaishoitoa koskevan tehostetun avoimen koordinoitimenetelmän puitteissa. Siinä käsitellään hyviä käytänteitä ja annetaan suosituksia johdonmukaiseksi toimintamalliksi, jossa valtavirtaistamista vahvistetaan kansallisella tasolla. Parhaillaan on meneillään tutkimus¹⁷ erityisistä syrjintäriskeistä, joita kohtaavat vahvassa riippuvuussuhteessa olevat vammaiset ja vammaiset, joilla on monimuotoisia tarpeita.

Vammaiskysymyksiä käsittelevä korkean tason työryhmä on sopinut EU:n tasolla vammaisille tarkoitettujen yleishyödyllisten sosiaalipalvelujen¹⁸ laatua koskevista käytännön puitteista, jotka perustuvat ihmisoikeuksiin ja kokonaislaadun hallintaan. Puitteet tarjoavat käsityksen siitä, mitä näiden palvelujen laatu tarkoittaa, ja niissä määritellään yhteiset piirteet ja niitä vastaavat kriteerit. Erityisesti korostetaan palvelujen monimuotoisuutta ja erityisominaisuuksia sekä laatuindikaattorien tarpeellisuutta. EU:n sosiaalisen suojelun komitea tarkastelee tätä aloitetta, joka otetaan huomioon tulevassa yleishyödyllisten sosiaalipalvelujen laatua koskevassa eurooppalaisessa strategiassa.

¹¹ Direktiivi 2000/78/EY, 27.11.2000.

¹² Asia C-13/05, Chacón Navas v. Eurest Colectividades SA.

¹³ Asia C-303/06, Coleman v. Attridge Law.

¹⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm.

¹⁵ Neuvoston asetus (EY) N:o 1083/2006, 16 artikla.

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/index/hlg_esf_nsrf_en.pdf.

¹⁷ Tarjouspyyntö VT/2006/014, loppuraportti 2008.

¹⁸ Lisätietoa yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista:

http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/questionnaire_en.htm.

Avopalvelut tarjoavat paremmat mahdollisuudet itsenäiseen elämään kuin laitoksiin sijoittaminen¹⁹. Avopalvelujen (hoito, terveys ja tuki) kustannuksia koskevan tutkimuksen²⁰ tulosten on määrä valmistua vuoden 2007 lopussa, ja niitä käytetään materiaalina Euroopan neuvoston²¹ kanssa käytävässä keskustelussa vammaisten lasten laitoshoidon purkamisesta.

• Tavaroiden ja palvelujen esteettömyys

Vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä vuonna 2006 annettu asetus²² on ensimmäinen EU-säädös, jossa vammaiset asetetaan tasa-arvoiseen asemaan muiden kanssa. Siinä asetetaan lentoaseman pitäjälle velvollisuuksia tarjota maksutta apua ja pääsy lennolle ja varmistaa esteettömyys. Vastaavia velvollisuuksia on säädetty myös rautatieliikenteeseen.

Tieto- ja viestintätekniikan esteettömyyttä on edistetty esteetöntä tietoyhteiskuntaa (eAccessibility) koskevan tiedonannon²³ mukaisesti. Lisäksi on annettu standardointitoimeksianto tieto- ja viestintätekniikan alan tuotteiden ja palvelujen eurooppalaisten esteettömyysvaatimusten laatumiseksi julkisia hankintoja varten, mukaan luettuna kysymys vaatimustenmukaisuuden arvioinnista. Sähköisen viestinnän esteettömyyttä koskevaa jäsenvaltioiden lainsäädäntöä käsitelleessä tutkimuksessa tuotiin esiin tarve vahvistaa eurooppalaisia esteettömyysäännöksiä²⁴. Esteettömän tieto- ja viestintätekniikan ja teknisten apuvälineiden tutkimukseen ja kehittämiseen on investoitu voimakkaasti²⁵.

Yhdysvaltain viranomaisten kanssa käytävässä vuoropuhelussa, jota käyttäjät ja tieto- ja viestintätekniikan toimiala tukevat, keskitytään standardeihin ja globaaleista markkinoista esteettömyydelle koituviin hyötyihin. Komissio osallistuu Yhdysvaltain esteettömyyslautakunnan (Access Board Committee) työhön, joka koskee Yhdysvaltain kuntoutuslain pykälän 508 (section 508 of the Rehabilitation Act) standardien tarkistusta. Lisäksi on vaihdettu tietoja esteettömyysstandardien käytöstä rakennetussa ympäristössä.

Komissio on tukenut useita kokeiluhankkeita ja tutkimuksia, jotka koskevat rakennetun ympäristön esteettömyyttä. Tuloksiin kuuluu muun muassa opas julkishallinnolle esteettömyyden tarkastelemiseksi julkisten rakennusurakoiden tarjouskilpailuissa, esteettömyyttä käsittelevää koulutusmateriaalia ammattilaisille sekä esteetöntä matkailua käsittelevän eurooppalaisen verkoston luominen²⁶.

• EU:n analysointikyvyn parantaminen

Vammaisten tilanteesta tarvitaan vielä lisää tietoa, jotta politiikan muotoilu olisi entistä parempiin tietoihin perustuvaa ja kohdennetumpaa. Eurostat on lisännyt panostuksiaan Euroopan tilastojärjestelmässä vammaisiin liittyvien yhteisön tilastojen kehittämiseksi edelleen.

Liitteessä 3 raportoidaan komission toimista vammaistilastojen kehittämiseksi.

¹⁹ Tutkimus ”Included in Society”, http://ec.europa.eu/employment_social/index/socinc_en.pdf.

²⁰ Tarjouspyyntö VT/2006/021, loppuraportti 2007.

²¹ Vammaisasioita käsittelevä komitea (CDPRR).

²² Asetus (EY) N:o 1107/2006, 5.7.2006.

²³ KOM(2005) 425 lopullinen, 13.9.2005.

²⁴ INCOM Inclusive Communication group report.

²⁵ Yli 60 miljoonaa euroa EU:n kuudennesta tutkimuksen puiteohjelmasta.

²⁶ KOM(2005) 604, liite 1.

- **Muita asiaan liittyviä kehityssuuntauksia**

Vuonna 2006 hyväksytystä Progress-ohjelmasta (2007–2013)²⁷ tarjotaan tukea vammaisstrategian täytäntöönpanoon, muun muassa osarahoitusta²⁸ keskeisten eurooppalaisten vammaisorganisaatioiden toimintakuluihin.

Syrjintää muun muassa vammaisuuden perusteella on myös tuotu esiin EU:n ja kansallisissa aloitteissa Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuoden 2007 yhteydessä.

Liitteessä 4 esitetään yksityiskohtaisempia tietoja vammaistoimintasuunnitelman täytäntöönpanosta vuosina 2006–2007.

3.3. Kehityssuuntaukset jäsenvaltioissa

Useimmat jäsenvaltiot määrittelevät vammaiset yhdeksi heikoimmassa asemassa olevista sosiaaliryhmistä. Jäsenvaltiot ovat laatineet EU:n prioriteetteja heijastelevia toimia ja ohjelmia²⁹ parantaakseen vammaisten työllistyvyyttä avoimilla työmarkkinoilla. Positiivisia erityistoimenpiteitä ollaan lisäämässä, mutta niitä ei ole vielä yhdistetty riittävästi kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyviin laajempiin työllisyysstrategioihin.

Jäsenvaltiot ovat myös raportoineet edistymisestä vammaisasioihin liittyvässä lainsäädännössä, koulutus- ja kuntoutusohjelmissa, saavutettavuuden esteiden poistamiseen tarkoitetuissa toimissa, vammaisille tarkoitetuissa tukipalveluissa, joihin kuuluvat muun muassa toimenpiteet itsenäisen elämän tukemiseksi paikallisen avohuollon ja kotihoidon avulla, sekä valitusmenettelyissä, joilla voidaan varmistaa, että vammaisten oikeudet toteutuvat tosiasiallisesti. Useat jäsenvaltiot ovat asettaneet viranomaisille velvoitteen edistää vammaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia.

Liitteessä 5 kerrotaan jäsenvaltioiden toimista.

4. ENSISIJAISET TOIMINTAKOHEETEET VUOSIKSI 2008–2009

Vammaisten tilanteen kehittymistä koskevissa analyyseissa ja vammaisten edustajille, jäsenvaltioille ja muille sidosryhmille kohdistetuissa kuulemismenettelyissä³⁰ on todettu, että esteettömyys on ensisijainen tavoite aktiivisen osallisuuden ja oikeuksien toteutumisen kannalta.

Esteettömät tavarat, palvelut ja infrastruktuurit ovat välttämättömiä, jotta voidaan tukea syrjimätöntä ja osallisuutta edistävää toimintaa monissa jokapäiväisissä yhteyksissä ikääntyvässä yhteiskunnassa ja poistaa esteitä koulutukseen ja työmarkkinoille pääsylvä. Esteettömyys on myös keskeinen asia YK:n yleissopimuksessa³¹, ja sen ansiosta voidaan käsitellä yhdennetysti vammaisten miesten ja naisten erilaisia tarpeita.

²⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 1672/2006/EY työllisyyttä ja sosiaalista yhteisvastuuta koskevan yhteisön Progress-ohjelman perustamisesta.

²⁸ Yli 1,2 miljoonaa euroa vuonna 2007.

²⁹ Sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden strategioita koskevat kansalliset raportit 2007 ja jäsenvaltioiden kansallisiin uudistusohjelmiin sisältyvät työllisyysraportit 2006.

³⁰ Vammaiskysymyksiä käsittelevän korkean tason työryhmän kokoukset helmikuussa ja kesäkuussa 2007.

³¹ Yleisiä periaatteita koskeva 3 artikla ja esteettömyyttä koskeva 9 artikla.

Esteettömyyden saavuttaminen edellyttää sellaisten esteiden välttämistä ja poistamista, jotka estävät vammaisia käyttämästä kykyjään ja osallistumasta täysimääräisesti ja tasavertaisin ehdoin. Se edellyttää osallisuutta edistävän ”Design for All” -periaatteen ja erityisten tukiratkaisujen yhdistämistä eri toiminta-alueilla ja välineissä, jotta voidaan puuttua systeemiin kuuluviin syrjinnän muotoihin.

EU:n kansalaisten mielipiteitä kartoittaneessa tutkimuksessa³², joka toteutettiin osana Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuotta, 91 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä siitä, että fyysisten esteiden poistamiseen vammaisilta olisi panostettava enemmän, mikä ehkä heijasti myös ikääntyvän väestön tarpeita. Tässä suhteessa koheesipolitiikan täytäntöönpanon odotetaan tuovan esille sen, miten kannattavaa vammaisten integrointi ja esteettömyyden edistäminen on yritysten kannalta.

4.1. Toimet osallisuuden edistämiseksi esteettömyyden avulla

- **Työmarkkinoiden esteettömyyden edistäminen**

Tarvitaan kattavaa lähestymistapaa, jotta voidaan lisätä vammaisten työllisyysastetta toimilla, joihin kuuluvat joustavat työllistämisyjärjestelyt, tuettu työllistyminen, aktiivinen osallisuus ja positiiviset erityistoimet, joilla täydennetään voimassa olevaa syrjinnän vastaista EU-lainsäädäntöä. Tätä varten komissio analysoi hyvien käytänteiden malleja, joiden mukaisesti työpaikoilla voidaan tehdä vammaisia koskevia kohtuullisia mukautuksia.

Komissio tutkii joustoturvaa koskevan tiedonantonsa³³ mukaisesti mahdollisuuksia, joita vammaisille tarjoutuu niissä yleisissä puitteissa, joissa työmarkkinoiden joustavuutta lisätään ja työllistymistä ja työpaikan säilyttämistä turvataan. Tyypillisiin joustoturvan toteutustapoihin kuuluvat joustavat ja luotettavat sopimusjärjestelyt, osa-aikatyö ja tilapäistyö, aktiivinen työvoimapolitiikka, kattavat elinikäisen oppimisen strategiat sekä nykyaikaiset sosiaaliturvajärjestelmät, jotka tarjoavat riittävää toimeentuloturvaa työttömyyskausien aikana. Lisäksi käsitellään työssä pysymiseen tähtäviä järjestelyjä, joilla ehkäistään varhaista poistumista työmarkkinoilta, sekä suuntaviivoja tuloja korvaavan rahallisen korvauksen uudistamiseksi (työkyvyttömyysetuudet). Näitä käsitellään asiantuntijavaihdon avulla ja tunnistamalla hyviä käytänteitä aihekohtaisen vertaisarvioinnin ja vammaiskysymyksiä käsittelevän korkean tason työryhmän kannanottojen pohjalta yhdessä EU:n työllisyyskomitean (EMCO) kanssa.

Tuettu työllistyminen tarkoittaa henkilökohtaisen tuen tarjoamista ja mukautusten tekemistä työpaikalla siten, että otetaan huomioon vammaisten tarpeet avoimilla työmarkkinoilla, mutta tähän ei ole vielä päästy täysimääräisesti. Olisi kiinnitettävä enemmän huomiota yritysten vaatimukseen, jotta työmarkkinoiden tarpeisiin voitaisiin vastata paremmin. Komissio kannustaa työvoimapalvelujen tarjoajia koordinoimaan toimia työnantajien kanssa, kun ammattikoulutus- ja kuntoutuspalveluja suunnitellaan. Komissio tekee yhteistyötä julkisten työvoimapalvelujen johtajien eurooppalaisen verkoston³⁴ kanssa vammaisten saatavilla olevien työvoimapalvelujen parantamiseksi. Se esittää keskusteluasiakirjan, jossa on

³² Discrimination in the European Union (syrjintä Euroopan unionissa)
http://ec.europa.eu/employment_social/eyeq/uploaded_files/documents/Eurobarometer_report_en_2007.pdf.

³³ KOM(2007) 359, 27.6.2007.

³⁴ Perustettu vuonna 2007:
http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pub_empl_services_en.htm.

Euroopan työllisyysstrategian suuntaviivojen mukaisia hyvien käytänteiden malleja sekä ehdotuksia, jotka koskevat nuorten vammaisten auttamista siirtymisessä koulutuksesta työmarkkinoille³⁵. Tämä asiakirja esitetään sekä vammaiskysymyksiä käsittelevälle korkean tason työryhmälle että työllisyyskomitealle (EMCO), ja tavoitteena on vahvistaa entisestään vammaiskysymysten valtavirtaistamista kansallisissa uudistusohjelmissa ja kannustaa kansallisten tavoitteiden saavuttamiseen³⁶. Komissio jatkaa myös tuetun työllistymisen tukemista komission yksinkertaistettujen valtiontukisääntöjen mukaisesti sekä heikossa asemassa olevien ihmisten, myös vammaisten, aktiivisen osallisuuden edistämistä, mikä täydentää yhteyttä työmarkkinoihin riittävän toimeentuloturvan ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen saatavuuden kanssa³⁷.

- **Tavaroiden, palvelujen ja infrastruktuurien esteettömyyden tehostaminen**

Perustavaroiden, -palvelujen ja -infrastruktuurien esteettömyyden parantaminen antaa vammaisille mahdollisuuksia toimia kuluttajina. Esteettömyyteen liittyvät eurooppalaiset markkinat tarvitsevat selkeitä sääntöjä asianomaisia sektoreita varten. Suunnittelussa, kehittämisessä ja valmistuksessa mukana olevat toimijat eri sektoreilla tarvitsevat riittävää pätevyyttä esteettömyyskysymyksissä. Esteettömyyden toteuttamiseksi tarvittavat välineet olisi räätälöitävä kunkin tällaisen sektorin oman tuotekehityssyklin mukaisiksi.

Komissio on laatimassa lainsäädäntöpuitteita esteettömyydelle liikenteen ja tieto- ja viestintätekniikan aloilla. Komissio perustaa valmistelutyönsä äskettäin hyväksytyyn lentoliikennettä koskevaan EU-asetukseen³⁸ sekä kansainvälistä rautatieliikennettä koskevan asetuksen mukaisiin vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksiin ja aikoo ehdottaa lainsäädäntöä myös meriliikenteen ja linja-autoliikenteen aloille.

Tieto- ja viestintätekniikan suhteen komissio aikoo vahvistaa esteettömyyttä koskevia säännöksiä sähköisiä viestintäjärjestelmiä koskevan paketin³⁹ tarkistuksen yhteydessä mukaan luettuna sellaiset osa-alueet kuin hätäpalvelut ja tekstiviestit. Komissio on esteetöntä tietoyhteiskuntaa (eAccessibility) koskevassa vuoden 2005 tiedonannossaan antamansa sitoumuksen mukaisesti arvioinut edistymistä ja tehnyt uusia ehdotuksia tietoyhteiskuntaan osallistamista koskevassa tiedonannossaan⁴⁰. Erityisesti komissio valmistelee vuonna 2008 tietoyhteiskunnan esteettömyyteen sovellettavaa horisontaalista lainsäädännöllistä lähestymistapaa yhtäläisten oikeuksien ja sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi. Esteetöntä tieto- ja viestintätekniikkaa koskevaan kehittämis- ja tutkimustoimintaan on osoitettu varoja yli 100 miljoonaa euroa⁴¹.

Kilpailun tehostuminen näillä toimialoilla vie eteenpäin esteettömyyteen liittyviä eurooppalaisia markkinoita, mikä johtaa parempaan asemaan globaaleilla markkinoilla.

³⁵ http://ec.europa.eu/employment_social/news/2007/sep/com498_en.pdf

³⁶ Muun muassa Euroopan työllisyysstrategian suuntaviivan 19 pohjalta.

³⁷ KOM(2006) 44 lopullinen, 8.2.2006.

³⁸ Asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5. heinäkuuta 2006, EUVL L 204, 26.7.2006.

³⁹ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommm/tomorrow/roadmap/index_en.htm.

⁴⁰ KOM(2007) 694, Tietoyhteiskuntaan osallistamista koskeva eurooppalainen i2010-aloite – ”Osallisuus tietoyhteiskuntaan”.

⁴¹ Seitsemäs puiteohjelma, tieto- ja viestintäteknologia ja ikääntyminen, helppokäyttöinen ja osallistumista edistävä tieto- ja viestintäteknologia: http://cordis.europa.eu/fp7/ict/programme/challenge7_en.html; kilpailukyvyyn ja innovoinnin ohjelma, tieto- ja viestintäteknologia esteettömyyden, ikääntymisen ja sosiaalisen integraation tukena:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/library/ref_docs/docs/cip_ictsp_wp.pdf.

Yhteensopivia ja kilpailukykyisiä ratkaisuja edistetään kehittämällä ja käyttämällä esteettömyysstandardeja esimerkiksi julkisissa hankinnoissa; standardeilla voidaan vastata käyttäjien toiminnallisiin vaatimuksiin sekä yhteensopivuutta koskeviin kysymyksiin, jolloin on mahdollista löytää innovatiivisia ratkaisuja.

Rakennetun ympäristön esteettömyys edistää rakennusalan markkinoiden kestävyyttä. Jotta helpotettaisiin kaikille tarkoitettujen esteettömien julkisten ympäristöjen toteuttamista komissio laatii toimeksiannon eurooppalaisille standardointiorganisaatioille esteettömyysvaatimusten laatimiseksi erityisesti julkisia hankintoja varten.

- **Komission analysointikyvyn vahvistaminen esteettömyyden tukemiseksi**

Tarvitaan luotettavampia ja vertailukelpoisempia tietoja vammaisuudesta ja vammaisten osallistumisesta, jotta voidaan mitata edistymistä vammaisten osallisuuden lisäämisessä ja noudattaa YK:n yleissopimuksen seuranta-vaatimuksia⁴². Liitteessä 3 kuvattua uutta moduulia, joka koskee vammaisuutta ja sosiaalista integraatiota, voidaan käyttää itsenäisenä moduulina.

Eurooppalainen vammaisasioiden asiantuntijoiden akateeminen verkosto perustetaan tarjoamaan tieteellistä taustatietoa ja tukea tosiseikkojen ja kerättävän näytön avulla sekä antamaan vammaistoimintasuunnitelmaan liittyviä suosituksia.

4.2. Perusoikeuksien täysimääräiseen toteutumiseen tähtäävät toimet

- **YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanon edistäminen**

Kun neuvosto oli maaliskuussa 2007 tehnyt päätöksen YK:n yleissopimuksen allekirjoittamisesta, vammaisasiosta vastaavat EU:n ministerit ja komissio sopivat kesäkuussa Berliinissä, että jäsenvaltioiden olisi ratifioitava yleissopimus nopeasti. Komissio antaa vuoden 2008 alkupuolella ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaisesti Euroopan yhteisö voi liittyä kyseiseen YK:n sopimukseen. Valmistellakseen asiaa komissio käy läpi yhteisön lainsäädäntöä yhteisön toimivaltuuksien kattaman alan määrittämiseksi ja sen arvioimiseksi, onko yhteisön sekundaarilainsäädännön muuttaminen tai asiaankuuluvien toimintalinjojen mukauttaminen tarpeen. Tässä tarkastelussa käsitellään myös vaikutuksia EU:n toimielimiin itseensä. Vammaiskysymyksiä käsittelevä korkean tason työryhmä raportoi säännöllisesti edistymisestä YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

Koska eurooppalainen lähestymistapa vammaiskysymyksiin ja YK:n yleissopimus ovat vahvasti samansuuntaiset, vammaistoimintasuunnitelma edistää osaltaan yleissopimuksen käytännön toteutusta Euroopassa täydentäen samalla kansallisia toimia. Erityisesti työllisyyteen, sosiaalipalveluihin, itsenäiseen elämään, esteettömyyteen ja kehitysapuun liittyvät toimet edistävät YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa. Komissio kiinnittää huomiota niihin määräyksiin, jotka edellyttävät sukupuolinäkökohtien valtavirtaistamista ja siihen liittyviä sukupuolisensitiivisiä erityistoimenpiteitä. Esteettömyyden alalla komissio on mukana osallisuutta edistävää tieto- ja viestintätekniikkaa koskevassa YK:n maailmanlaajuisessa aloitteessa, jonka tavoitteena on edistää esteettömyysmääräysten täytäntöönpanoa.

⁴² 31 artikla.

Komissio jatkaa työskentelyään eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen kanssa YK:n yleissopimuksen velvoitteen⁴³ mukaisesti kuullakseen vammaisia edustavia organisaatioita ja ottaakseen ne mukaan työskentelyyn ja kutsuu YK:n yleissopimuksen komitean⁴⁴ EU-jäsenet mukaan vammaiskysymyksiä käsittelevään EU:n korkean tason työryhmään.

YK:n yleissopimuksen tehokas täytäntöönpano edellyttää myös alue- ja paikallisviranomaisten toimia. Komissio tukee tätä prosessia laatimalla koulutusmoduuleja tietämyksen lisäämiseksi ja lainsäädännön tulkinnan helpottamiseksi YK:n yleissopimuksen valossa.

Uusi vammaisuutta ja sosiaalista integraatiota koskeva eurooppalainen tutkimusmoduuli (European Survey Module on Disability and Social Integration, ESDIM) on tarkoitettu mittaamaan vammaisuuteen liittyviä asioita, muun muassa osallistumiseen ja ympäristöön liittyviä tekijöitä, ja se auttaa osaltaan seuraamaan edistymistä YK:n yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

- **Syrjinnän torjuntaan liittyvän yhteisön lainsäädäntökehyksen täydentäminen**

Komissio aikoo antaa vuonna 2008 ehdotuksen direktiiviksi⁴⁵, jolla täydennetään EY:n perustamissopimuksen 13 artiklaan perustuvaa nykyistä EU:n lainsäädäntökehystä siltä osin kuin on kyse syrjinnän torjumisesta ja suojelusta syrjintää vastaan työmarkkinoiden ulkopuolella, myös vammaisuuteen perustuvan syrjinnän osalta. Tällainen yksilön oikeuksiin liittyvä aloite edistää myös esteettömän ympäristön varmistamista. Vaikutusten arviointi on meneillään, ja se perustuu tietoihin, jotka on koottu voimassa olevia säännöksiä koskevan tutkimuksen avulla⁴⁶. Useita kuulemismenettelyjä, muun muassa julkinen kysely verkossa ja kansalaisjärjestöjen ja yritysten kuuleminen, on toteutettu osana vaikutusten arviointia.

5. PÄÄTELMÄT

Tämä tiedonanto noudattaa eurooppalaista sitoumusta, jonka tarkoituksena on varmistaa, että vammaisten oikeudet toteutuvat. Tiedonannossa vammaisiin suhtaudutaan kansalaisina ja aktiivisina sosioekonomisina toimijoina, jotka osallistuvat kestäväen ja yhteenkuuluvan ja kaikille yhtäläiset mahdollisuudet tarjoavan Euroopan rakentamiseen. Kaikki tässä tiedonannossa esitetyt toimet on tarkoitettu täyttämään vammaisten yksilölliset ja erilaiset tarpeet.

Edistyminen luetelluilla keskeisillä toiminta-alueilla edellyttää mahdollisimman suurta synergiaa ja täydentävyyttä jäsenvaltioiden toimien kanssa. Ministeritason sitoumus yhteisten haasteiden ja ratkaisujen selvittämiseksi YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanossa tasoittaa tietä johdonmukaisille ja vertailukelpoisille kansallisille tavoitteille, jotka heijastavat YK:n yleissopimuksen tavoitteita ja komission ja jäsenvaltioiden edistymistä kyseisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Yhteistyö komission ja jäsenvaltioiden välillä on sen vuoksi olennaisen tärkeää samoin kuin vammaisten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien saaminen mukaan. Vammaisasioista

⁴³ 4 artiklan 3 kohta.

⁴⁴ 34 artikla.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/atwork/programmes/docs/clwp2008_en.pdf.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/stud/mapstrand1_en.pdf.

vastaavien EU:n ministereiden uudet vuotuiset kokoukset vahvistavat EU:n
vammaisstrategiaa.